

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . 6 frt — kr.
félévre . . . 3 „ — „
negyedévre . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6 sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr.,
többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Non pigertas, sed paupertas. (Faix Mihály.) — A mi sorsjátékunk. (Farkas Gejza.) — Azok az üres templomok. II. (Varga Márton.)
— Irodalom. — Belföld. — Vegyesek. — Pályázatok. — Hirdetés. —

Non pigertas, sed paupertas!

Régi nóta, hogy ev. egyházunk gyenge és gyámoltalan a jól szervezett katholicismus és annak katonai módra fegyelmezett fekete hadseregének hatalmával szemben. — Ujabban ezen baj egyik fő-okát az ev. közönség, főleg az ev. papság indolenciájában, tunyaságában vélik föllelhetni. A „pigra massa“ szép epithetonnal lettünk kitüntetve, mivel nem tudunk eléggé lelkesülni a közegyház magasabb céljai és érdekei mellett, meg hogy nem irunk és nem lépünk be tömegesen sem a „Luther“ sem a „Protestáns irodalmi társaságba.“ Hát igaz, hogy nagy, ország-világra szóló tényekben nyilvánuló lelkesültséget sem a nagy közönségnél, sem a lelkési karnál nem lehet észrevenni. Az is áll, mert a tények igazolják, hogy úgy az irodalmat teremtk, mint az azt pártolók serege igen kicsiny. De valjon ennek oka csakugyan a hívek és lelkészek indolentiájában és tunyaságában állana? Megengedem, hogy vannak gyülekezetek, hívek és lelkészek, hol nem annyira a képesség, mint inkább az akarat hiányzik arra nézve, hogy többet tegyenek a közjóért, mint a mennyit tényleg tesznek: de általában a nagyobbik részről azt mondanám: „A lélek kész, de a test erőtlen.“ — Áll ez mindenekelőtt a gyülekezetekről. Egyházainknak túlnyomó része fekszik hazánkban regényes, de szegény felföldjén és lélekszám tekintetében is csak kis százaléka haladja túl az 1000-et. Ezen kis néhány 100 lelket számláló gyülekezeteknek kell lelkészt és tanítót fizetni, paplakot, templomot és iskolát jó karban tartani, az esperesség és kerület költségének fedezésére kisebb-nagyobb összegekkel hozzájárulni, nyugdíjintézetű járulékokat fizetni stb. és ezt legnagyobb részben a hívek összerakott filléreiből. Magában véve is, de különösen lelkész és tanítóra nézve bizony csekélyek ezen fizetések, de a gyülekezetek viszonyaihoz és erejéhez képest többnyire mégis olyanok, melyek tiszteletet paran-

csolnak. Vannak gyülekezetek, hol a rendes egyházi teher az állami és községi adónak 100%-át túlhaladja. Hát azon kívül még a különféle gyűjtések, melyekkel a híveknek áldozatkészségét kell évente többször igénybe venni! Bizony híveinknek ezen terheikkel szemben eltörpül a sokszor hangoztatott áldozatkészsége a katolikus embernek, kinek papját és templomát hol kincstár, hol a püspök vagy gazdag patrónus tartja fenn. Ha a katolikusok jobban pártolják az irodalmi, vagy jótékonyági kath. egyleteket és társaságokat, ez csak természetes, mert többnyire nincs egyéb terhük. Azonban, ha a mi gyülekezeteink, melyek csak nehezen, vagy mint azt a gyámintézethez beadott tömérdek kérvény igazolja, egyáltalában nem képesek az egyensúlyt háztartásukban föntartani, tömegesen nem lépnek be sem a „Luther,“ sem a „Protestáns Irodalmi Társaságba“, azon nem lehet csodálkozni, sőt még azon sem, ha a saját egyházi szükségleteikre sem áldoznak valami nagy lelkesültséggel, mert a teher súlyos. Azért mi alant dolgozó munkásai az egyháznak sokszor aggodalommal nézünk a fent igazgató építőmesterekre, kik az egyház épületét hol felsőbb tanintézetekkel, hol árvaházzal, mintegy tornyokkal felékesíteni törekszenek és ezen célból nemcsak alulról miundinkább több anyagot kérnek, hanem az állam részéről jövő segélyt is többnyire ilyen célokra fordítani óhajtanák, — mondom aggodalommal néziünk fölfelé és elgondoljuk: mit ér majd a tetszetős külső, ha az alap egyre gyöngtül és bomlik?

És a mint a gyülekezetekkel, úgy vagyunk a lelkészek nagy részével is. Ismeretes tény, hogy a lelkési pályára többnyire csak legszegényebb ifjaink lépnek, kiknek legtöbbször már a gymnasiumi és theologiai tanulmányok folyamán bénítja az anyagi nyomor és a megélhetési gond, — mi ifjú lelkészedésének tüzét nem kis mértékben lelohasztja. Remél javulást a jövőben; de a jövő rendszerint csak új gondokat és nélkülözéseket hoz. Ha a várva-várt parochiába lép,

mely kong az ürességtől, a szegénység megint csak kirí minden szögletből. Néz aztán életének párja után; de szegény ember szegény hivatalban nem választhat a felső tizezer közül, hanem vesz egy hozzá illő és többnyire szintén csak igen szerény anyagi eszközökkel rendelkező hitvest. Együtt kezdik most a háztartást és az első idő gyorsan, gondtalanul mulik, mert kettőnek a szerény jövedelem elég. Azonban mihelyt a család növekszik, előtérbe lép a kérdés: miből fogjuk gyermekeinket felnevelni és taníttatni, ha a jövedelem most is csak a szerény megélhetésre elég? Kell tehát a kiadásokat a legszükségesebbre korlátozni és egyszersmind új tisztességes keresetforrások után nézni, hogy a nagy kiadások idejére valami együtt legyen, mert másképpen lehetetlen a gyermekeket iskoláztatni. Így fog tehát az egyik gazdászathoz, a másik méhészethez, harmadik tanításhoz a szerint, amint vagy a körülmények, vagy a hajlam erre vagy arra ösztönzik. Hát most ilyen emberek, kiknek a szükség és családjának szeretete azt parancsolja, hogy visszavonulva éljenek és takarékoskodjanak, természetesen, mint a kath. papok, kik rendszerint jobban is vannak dotálva és kiknek családra nem kell tekinteni, nem igen kereshetik fel az úgynevezett társaságot, hogy ott szerepeljenek és befolyást szerezzenek; mert ez a társaság a benne forgolódótól azt kívánja, hogy vele együtt nagy lábon éljen. Ha azt nem teszi, vagy ha teszi is, de azáltal családját nyomorba hozza, csak gúnymosolynak tárgya lesz. — Továbbá azon sem lehet csodálkozni, ha azoknak, kik már két úrnak, a hivatalnak és mellékfoglalkozásnak szolgálnak, se idejük se kedvük nincs még egy harmadiknak is t. i. az irodalomnak szolgálni, vagy ha a keservesen keresett fillérekből nehezen áldoznak. — Nem a pigertas voluntatis itt a baj, hanem a nervus rerumnak a gyengesége, sokaknál sorvadása. Ha ilyen bajban sinlő emberekől azt kívánják, hogy jobban mozogjanak és lelkesen harcoljanak, akkor mindenekelőtt ezt a nervust kell kúrába venni. Régen bebizonyította már a történelem, hogy a győzelmes háborúnak egyik főfeltétele a jól ellátott hadsereg. — A betegségről már régen panaszkodunk, a nélkül, hogy komolyan hozzáfogtunk volna a gyógyításhoz. Az talán oka annak, hogy a pigra, vagy tulajdonképpen aegrota massa az e lapban javasolt gyógyimódot nem annyira közönnnyel, mint inkább bizalmatlansággal fogadta. Bizalmatlankodik már a szegény massa, mint a beteg, ki már sokszor csalódott.

A tiszai kerület erélyes és érdemdús püspöke bekívánta a betegség leírását, reméljük, hogy neki és reméljük és várjuk mindenekelőtt, hogy a zsinatnak fog sikerülni gyógyimódot feltalálni, mely az egyház harcosait — gyöngye gyülekezeteit, lelkészeit és tanítóit — jobb lábra állítaná és az által az egyház felvirágzását és győzedelmes előnyomulását biztosítaná. Adja az egyház Ura, hogy megint ne csalódjunk!

Fais Mihály.

A mi sorsjátékunk.

Tudva levő dolog, hogy a két evang. egyház céljainak előmozdítására Tisza Kálmán kezdeményezése folytán lépések történtek egy protestáns sorsjáték iránt.

A dolog oly időben történt, mikor a sorsjátékok iránt konzervatív nemzetünk már eléggé megszedte magát a gombamódra szaporodni kezdő sorsjátékokkal s midőn a minister — meggátolandó a közönségnek ily módon való kizsákmányolását — az országgyűléssel kimondatta a sorsjátékok beszüntetését; tehát ha nem is későn — de mindenesetre elkésve.

De hát azt mondja a példabeszéd: jobb későn, mint soha!

Annál nagyobb hálával tartozunk a férfinak, a ki nem riadt vissza a nehézségektől, s csaknem törvény ellenére kieszközölte a sorsjáték engedélyezését.

A pénzügyministernek törvény szerint jogában lévén sorsjátékokat engedélyezni, a prot. felekezetek javára a sorsjátékot tényleg meg is engedte; illetőleg az engedélyre vonatkozó törvényjavaslatot terjesztett a ház elé, s ez a törvényt megszavazta.

A sorjegyrendező-bizottság lépéseket tett a sorsjáték iránt, nevezetesen keresett bankárokat, a kik azt átvenni hajlandók lennének; azonban szerencsére eddig sem egyesek, sem banksoportok nem akadtak, akik ez ügyben tárgyalásba bocsátkoztak volna.

Ennyi a dolog facitja. Azóta hallgat a krónika. Ha történt is valami a sorsjáték ügyében, — legalább a nagy közönség nem tud róla. Pedig az ilyen ügyben az érdeklődést szítani kell s nem szabad aludni hagyni; mert egyszer ellankadván, nehéz azt újra feléleszteni; más szóval, ha egyszer kiálltunk a piacra, ütni is kell a nagy dobót!

Mert nem hiszem, hogy a sorsjegyrendező-bizottság — bankár vállalkozók hiányában — a vállalatot feladni, vagy elodázni is szándékoznék! Sőt ellenkezőleg, — az én meggyőződésem az, hogy ha meg kell lennie, csakis a banksoport mellőzésével történjék meg.

Hogy miért tartom a vállalkozók hiányát szerencsének és hogy mikép ajánlanám én a sorsjátékot keresztülvihetőnek — s egyedül keresztül is viendőnek? — e kérdésre felelni jelen soraimnak célja.

Mielőtt a sorsjáték engedélye iránti lépések megtétettek volna, a sorjegyrendező-bizottság a közvéleményt kipuhatólandó, levélben szólított fel egyeseket, nyilatkoznának a sorsjáték ügyére nézve: helyeslik e azt, vagy sem. E sorok írója szerencsés véletlen folytán szintén részesült a megtiszteltetésben. S bizonyára nem egymaga volt, a ki a sorsjátékot ellenezte: de bár lapunkban is emelkedtek hangok a sorsjáték ellen, — bizonyára sokkal többen lehetnek azok, akik a sorsjátékot szívesen üdvözölték; — nyilván azt gondolván, hogy a mit veszünk a réven, megnyerjük a vámon.

A minster által benyújtott javaslat — mindeket meggyőző indokolásának tenorja pedig az volt, hogy a sorsjáték oly célok felsegítésére rendeztetik, a melyeknek részben való fedezéséről, — ha a sorsjáték nem rendeztetnék — kénytelen lenne az országgyűlés gondoskodni, s következőképen az államháztartást egy új kiadással terhelni.

Valóban csakis a nagy szükség az, a mi némi képen — ha nem indokolja — de enyhíti a sorsjáték rendezését. Mert egyáltalán meg nem foghatjuk, hogy midőn két egyházunk az általános művelődésnek, a nemzet értelmi fejlődésének, de különösen is a magyar nemzeti géniusznak oly óriási szolgálatot tesz, hogy a nemzet ezt megfelelő áldozattal vissza ne szolgálja.

A magyar nemzet csak is akkor fog teljesen nemzeti öntudatra ébredni, ha evangélikus gyermekeit nem mostoháinak, de sajátjának fogja tekinteni.

De hát a sorsjáték legyen meg. A pénzügyminiszter gondolta, jobb lesz a terhet a jókedvű önkéntességnek átengedni, mint kényszeríteni az adózó közönséget annak elvállalására.

Ha már most a sorsjátékot bankárok veszik át, úgy közönségünk kétszeresen lesz megterhelve. Az egyik nyereséget elviszi tőle az egyház, — a másik talán nagyobb — a kibocsátó bankesoport; mert tudjuk, hogy az ilyen vállalatok semmi kockázattal szemben igen nagy nyereséget hajtanak a vállalkozónak provisio czimén. — Így hát közönségünk minden körülmények között szegényebb lesz néhány millió forinttal — a nélkül, hogy az egyház ugyanannyival gazdagabb lenne, mert a nyereséget orosz-lánrészét a vállalkozó viszi el.

Ezt pedig megengednünk semmi szín alatt nem szabad! Mi azt akarjuk, hogy valaki adozzon egyházi célra egy krajczárt s hogy ezt megkapjuk, megengedjük egy harmadiknak, hogy szedjen be híveinktől kettőt; s fáradságdíjjal tartsa meg az egyet. Én azt mondom: ilyen módon ne adjon inkább semmit; mert ismételem, ez indokolatlanul elszegényíti híveinket s alkalmatosságukat, egyházi céljainkat más uton előmozdítani — csorbitja.

Ha már egyszer ráléptünk a lejtőre, — nem kell annak legelső fokára sülyednünk. Ha egyszer nyereséget óhajtunk, nem kell a tőzsde minden fortélyát alkalmazásba hoznunk.

Egyházainknak érdeke — elengedhetlen követelménye, hogy az erkölcsi szempont a kibocsátás körül is megóvassék. Megóvatik pedig azért, ha a közönségnek anyagi érdekeire tekintettel leszünk. Ha tekintettel leszünk nemcsak arra, hogy az egyház nyerjen; de arra is, hogy a közönség ne veszítsen!

Ezt pedig csak egy uton vélem elérhetőnek, s ez: ha a sorsjátékot magunk rendezzük, — kizárásával, — ennél fogva a kibocsátást magunk eszközöljük.

Tudom, hogy e tekintetben csaknem elháríthatatlan akadályokba ütközendünk. Nevezetesen nem lesz pénzünk, hogy a sorsjáték kiadásait — s fő-

kép a nyereseményeket fedezzük addig, míg azok a sorsjáték jövedelméből fedezhetők lennének — s ez által kockázattalva lenne vagy a sorsjáték célja — vagy egyházunk becsülete. Ennél fogva egy kissé szokatlan, de nem példátlan eljáráshoz kellene folyamodnunk, melyet a körülmények teljesen indokolnának.

Rendezzünk — a kibocsátást megelőzőleg egy próbaaláírást! S ha az eredmény kielégítő lesz, bocsássuk ki a sorsjegyeket; ha nem, az egyházra nézve semmi további kötelezettségek háramlani nem fognak — s a sorsjáték egyszerűen meg lesz szüntetve.

Hogy ki eszközölje a próbaaláírást? Felelet: a pap a hol van és a hol teheti, a hol nincsen erre alkalmas más egyén.

Ez az eljárás lesz képes egyedül a közönséget megbarátkoztatni a sorsjátékkal, mert egyházi célra rendeztetvén a sorsjáték, igen jó alkalma lesz a papnak azt mondani, hogy igenis nyereséges lesz a vállalat az egyháznak, de csakis az egyháznak — s így a vevő csakis egyházi célokra áldoz, s a mellett kis tőkéje okvetlenül megtérül és némi nyereségre való kilátást is nyer. Ez nem hogy ártana a lelkész tekintélyének, — sőt ellenkezőleg — mert nyílt kártyával lépünk a közönség elé, bizalommal töltendi el annak szívével úgy a lelkész, mint a vállalat iránt s meg vagyok győződve, hogy sorsjegyeink legnagyobb részét nem annyira nyereségvágyból, mint inkább egyház iránti szeretetből — saját híveink vonják meg.

S ez lenne mindkét egyházunkra nézve a legnagyobb — az igazi nyereség!

Farkas Gejza.

Azok az üres templomok.

II.

Hogy azok az üres templomok megteljenek, kell, hogy a hívők kívánják a templomot, kell, hogy meg legyen bennök a kellő jártasság az istentiszteleti részvételben. De mikor lesznek meg e tulajdonok a hívekben.

Vannak korszakok az emberiség történetében, midőn a lélek, Istennek szent lelke hevesen lobogó lánggá szítja gyermekeiben a vallásos érzés lappangó parázsát. Ennek fényénél aztán a lélek, Istennek szent lelke felderít oly rég keresett és kívánt ismereteket, melyek az embernek lényegéhez tartozó vallásos indulatot helyes kielégítésre juttatják. Így a kereszténység világra jöttével és ujjongó hitújítás idején ezen lélek vezérlete mellett megismerték az emberek az egyedül helyes képzetet Istenről, megismerték az igazulásnak egyedül helyes feltételeit, megismerték az istentiszteletnek egyedül helyes alakját. Ilyenkor az emberek mohón kapnak e dolgokon. Készek azok gyakorolhatásáért kinokat állani ki, készek életüket áldozni fel érettök. Ilyenkor látszik

meg, hogy a vallás mennyire lényegéhez tartozik az embernek, mennyire életszükséglet annak gyakorolhatása; különben nem ontánának vért érte, nem adnának életet egy dicsőbb életért. Később elesen-destül ezen buzgalom. Mintha bizony ama jótékony szellem elvonult volna, hogy valamely más csillagzatnak élő, érző s értő lakói között, vagy itt e földön, de az emberi lélek nyilvánulásainak más terén keltsen hasonló termékenyítő s üdvös mozgalmat. Ilyenkor lassan-lassan alászáll a vallás terén a lelkesedés. Nemhogy életüket áldoznák fel az emberek istenes dolgokért, de még abból sem adnak szivesen, a mi az élethez felesleges. Nemhogy üldöztetést állannának ki templomjárásért: de még szabadságukkal sem élnek. Az egyház vezetőinek kell ilyenkor a bajon segíteni. Tán ép azért távozik el az égi tűz, hogy miután megmutatta a helyes utat, magunk haladjunk azon tovább, magunk biztosítsuk magunknak azon javakat, melyeket ő önkényt adott. S ez lehetséges. Mert valahányszor nagyobb mozgalmat támaszt közöttünk Isten lelke, mindannyiszor mutat módokat, melyek segítségével őt örökre leköthetjük, vagy tán helyesebben szólva, melyek segítségével az emberek magokból fakaszthatóan oly szellemet, melyet Isten koronként egéből küld rájuk.

Már az őskeresztények senkit sem vettek fel a gyülekezetbe, mielőtt a vallásos oktatáson és különféle istenes gyakorlatokon át nem esett. Még szembeötlőbben tüntette ki a hitújítás szelleme e két hatalmas eszközt, mi nem más, mint az ifjúság vallás-erkölcsi oktatása s szoktatása az egyházas életre. Ezek által fakasztható evangéliumi egyházas szellem, ha ugyan már nem is a mostani felnőtt nemzedékben; de biztosítja a jövő nemzedéket. Csakhogy a hitújítás szellemének ezen intését nálunk Magyarországon most legalább inkább a katolikusok követik, mint a protestánsok. Nekik, a katolikusoknak van minden tanintézetükben külön katechetájok, pedig tanáraik között azonkívül is a nagyrész pap-tanár, minálunk csak most kezdik nagy nehezen ajánlgatni évről-évre a kerületi gyűléseken a hittanári székek felállítását. Nekik, a katolikusoknak vannak virágzó leánynevelő-intézeteik, még a protestánsok is lesve-lesik sok helyütt, valjon a katolikusok számára kitűzött beiratási idő leteltével jut-e hely az ő gyermekeik számára, s még ezekben is külön katecheták tanítják a vallást, pedig a többi tárgyakat is Jézus eljegyzett menyasszonyai adják elő; minálunk, protestánsoknál csak most áll elő nehéz vajadások közt itt-ott egy nőnevelő, s jó, ha annak is további létele nem szívszorító tengődés. Nekik, a katolikusoknak vannak leány s legény-egyleteik, s ezen felül is ezer meg ezer úton-módon igyekeznek híveiket az egyházhoz bilincselni; nálunk, protestánsoknál mind ennek se híre, se hamva. S ép mivel mindez a katolikusoknál található, még akadnak, akik mindezt katolikus dolognak tartják s attól éppen mint ilyentől, idegenkednek. Pedig mindent a katolikusok a protestánsoktól tanulták. Be is lehet bizonyítani! Az ifjúság vallás-erkölcsi nevelését

nem a Luther két kátéja czélozta-e legelőbb! Nem a hitújítás fellépése után szorgalmazta-e oly nagyon a magyar hitújítás legnagyobb ellene, Pázmán a nőnevelést? Azelőtt tán soha senki szóba se hozta. S a német protestáns leány- és legényegyletek nem előbb valók-e, mint a magyar kath. leány- és legényegyletek? De meg jól tanulni senkitől sem szégyen. Ép azért, még ha kizárólag katolikus dolog is volna mindez, még akkor is el kellene fogadni, oly alkalmas a már-már egészen tovalebberő evangéliumi protestáns szellem megkötésére, illetve ébresztésére s az üres templomok megtöltésére; mert olyannyira az emberi természetben alapul az egész számítás.

Mindig igaz marad, hogy a megszokás második természetté válik, hogy a gyakorlat tesz mesterré, a mitől teljes a szív, arról szól a száj. Jézus is mondta: „Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket!“ Hívjuk hát ezeket a kisdedeket mi is ő hozzá, az ő országába, töltsük meg az egyházunkhoz tartozó gyermekek szívét, töltsük meg már a legfogékonyabb korban Isten igéjével, hogy teljenek el azzal s később magok is hirdessék édes övéik közt, hogy ismerjék meg annak jótékony, üdvözítő hatását s kívánják azt újból és újból hallani vasárnaponként, legyen az életszükséglet reájuk nézve, legyen az őrangyaluk az élet kísértései közepett. S hogy a vasárnaponkénti sikeres igehallgatásnak minden feltétele birtokukban legyen, gyakoroljuk őket már korán az éneklésben, imádkozásban, igehallgatásban, hogy midőn később rászorulnak a vallás vigaszára, tudják azt igénybe venni, tudjanak azzal élni, legyen abban gyakorlatuk. S midőn felébrednek lelkeikben a gyermekkori bűvös emlékek, jusson azok között megfelelő szerep az egyháznak is és ez az emlék ne engedje őket elpártolni attól, ez az emlék tegye rájuk nézve kellemessé s lehetővé is a templomban való tartózkodást. Hogy a gyermekkori emlékek mily varázshatalommal bírnak az emberi lélek felett, azt klaszszikussal mutatja fel Goethe Faust-ban, kit ama bizonyos husvét éjjelen szintén az orgona szavára feléledő gyermekemlékek raja ment meg főképen a már-már öngyilkosságra vezető kétségtől s ez adja őt vissza legalább egy időre megint a hitnek.

Oktatás és szoktatás által tegyük a most serdülő fiatalságnak természetévé az egyháziasságot, a kívánságot a templom után, a jártasságot az istentiszteletben való részvételben. Tanulják meg és szokják meg az egyházban közös anyjukat látni s azzal együtt élni. Oktatás és szoktatás által legyen az egyházzal való érintkezés életszükségletté lelkeikben s tudják ezen szükségletet helyesen ki is elégíteni; akkor nem lesznek üresek a templomok. Mind az oktatásnak, mind a szoktatásnak pedig megvan a maga sikerre vezető módja; de kérdés, hogy miben áll az?

Varga Márton.

IRODALOM.

„**Pavla Jakobeiho Duchovni Poklad Modliteb Krestánskych.**“ Átdolgozta, bővítette és újból kiadta **Pospíšil Krist. Ede**, humpolci (morva) ev. pap. 1891. nagy 8°, 51 ív (816 oldal.)

Egy régen érzett szükségnek felelt meg Pospíšil atyánkfia a fenti imakönyv újból való kiadása által. Jakobei „Duchovni Poklad“-ja egy század óta kedves, „vademecum“-ja tót ajkú ev. hiveinknek, egyházainknak. Némely vidékeken Palumbini imakönyve is használatos, a melyet szintén teljes elismerés illet, főkép azon szép csengésű, jó hangzású verses imák miatt a melyek a művet tarkázzák, — s népünk szereti a kötött beszédet; s talán még a kisebb terjedelem miatt melynélfogva a szegényebb sorsúnak is lehetővé volt téve, hogy azt magának megszerezhesse. Ám egyik úgy — mint a másik teljesen elfogyott s kapni a műveket egyáltalában nem lehet. — Most már — hála Pospíšil több évi fáradtságának — e szükségén segítve van. Pospíšil azonban még különösen is elismerés illeti meg, mert ő valóban derék munkát végzett az által, hogy a régi kiadást nemcsak újból kiadta, hanem — a mint a czimlapon jelezve van át is dolgozta — s bővítette — s ez által mondjuk meg mindjárt a mai kor igényeihez képest gyökeresen javította.

A műből mind azt a mi a mai kor fejlettebb irodalmi igényének meg nem felelt kihagyta. Sok hosszadalmas ömlengős imát, melyeket sem házi, még kevésbé pedig templomi ist. tiszteletnél nem használt senki, egyszerűen törült. A meghagyottakon is szükséges csiszolást eszközölt a nélkül, hogy az eredetiségnek zománczát letörülte volna.

A mű ekképen nem hogy kisebb, de jóval bővebb lett; úgy hogy két kötetbe nőtte ki magát. Az első kötet inkább ágendaszerű s tartalmaz imádságokat az egyházi év ünnepi és ünnep nélküli részére. Igen czélszerűek azok az áttekintések, melyeket az egyes szakaszok előtt értelmes magyarázatban előre bocsát — főkép a laikusokat, de a kezdő papokat is tekintve.

Ilyenek az egyházi évről a nyilvános ist. tiszteletről, a szentségekről, a házi ist. tiszteletről, keresztszülői tisztről — a temetésről stb.

Az ujak közül legtöbb saját műve, de fel van véve a régibb (Huss, Luther, Mathesius) és újabb vallásos irodalom több jeles terméke.

Egészen új pl. az egyházi évnek felvétele, minden vasárnapra egy-egy magvas collecta — és hétről-hétre, napról-napra az egész esztendőn át olvasásra szánt szentírásbeli helyek jegyzéke. Új imák vannak zöld csütörtökre, nagyszombatra, a reformáció emlékére, templom szentelés ünnepére, ó év estére és missiói imák.

A részben a bécsi és Szeberényi-Székácsféle Agendákban található s gyülekezet által mondandó imák (predicatio után) a második kötetbe esnek, holott sokkal jobb helyük lett volna az elsöben, de e körülmény alig eshetik beszámítás alá, a mennyiben alig lesz valaki a ki ne az egész művet s nem egy egészben szerezne meg.

A hétköznapi imák lényeges átalakításon mentek keresztül a hosszadalmasságuk miatt használhatlanok vagy kimaradtak, vagy össze lettek vonva, s számuk jóval szaporítottatott. Az általános reggeli imák száma 28, az

estelieké 22, azonkívül a hét minden napjára külön van hasonló rövidebb ima 5—7.

Igen gazdag választékkal kedveskedik tehát a hétköznapi ist. tiszteletekhez, de nagyon alkalmas imák „az egyházért“, „ist. igéjeért“ és „különböző ajándékokért“ — különösen a vasárnap délutáni ist. tiszteletekhez. E czim alatt szintén több imát tartalmaz a mű, melyekből a lelkész az alkalomhoz vagy szöveghez mérten választhat. Az egész mű pedig oly gazdag kincstára a legkülönbözőbb imáknak, hogy a lelkész zavarba nem jöhet, hogy alkalmas imája nincsen. E mellett természetesen a házi élet, a család, az ember minden lelki szükséglete kielégítést talál a számtalan külön helyzet és állapotra irt szebbnél szebb imákban; — úgy hogy a mű lelkésznek, laikusnak egyaránt a legjobb lélekkel ajánlható.

A mi a mű kiállítását illeti az szemelött tartásával s tartósságnak — a lehető legfényesebb, jó erős felette szép fehér papir, — tiszta, világos, teljesen hibátlan nyomás, (latin betűkkel) csinos forma és igen erős bőrkötés. — Ára előfizetés útján volt kötés nélkül 2-70 frt; egyszerű erős bőrkötés veres vágással 75 kr., ugyanaz arany vágással 1 frt; finom sagrin bőr arany vágással díszkötés 1-36 frt. Bolti ára mérsékelten magasabb, de a mű terjedelmét s kiállítását tekintve még mindig igen olcsó.

Jakobei első kiadása száz évig volt hiveinknek a vigasz kiapadhatlan forrása; adja Isten, hogy így — új ruhába öltözve is soká sokaknak épülésére szolgáljon. —a.

BELFÖLD.

A pozsonyi diakonissa intézetről. Lapunk t. olvasóinak megigértük volt, hogy a pozsonyi diakonissa intézet ügyének főbb mozzanatairól értesíteni fogjuk. Ezen ígérletünket úgy válthatjuk be legjobban, ha referálunk a f. h. 5-én tartott diakonissa ügyi tágabb bizottság utolsó gyűléséről. E gyűlésen részt vett az egyház érdemes felügyelője, nagys. Samarjay Károly kir. tanácsos is, ezzel is jelét adván az egyház ügyei iránt való meleg érdeklődésének. A bizottság elnöke, tek. Günther M. V. legelőször is azon látogatásról emlékezett meg, melylyel nagytiszt. Schwarz esperes, a gallneukirchenei diakonissa intézet feje és lelke, a pozsonyi egyházat nem régen megtisztelte. Oly férfi látogatása volt ez, ki testestől-lelkéstől össze van forrva a diakonissa intézménnyel s általában a belmissióval. Mint görzi lelkész egy ízben utra kelt. hogy felkeresse F. Ausztria azon vidékét, hol' egy róm. kath. pap. Boos Márton, az evangéliumi igazságot hirdette. Ez útján neki is megjelent az Ur, felszólítván őt, hogy telepedjék meg itt s ne hagyja elveszni az oly különös kéz által elhintett evangéliumi magot. Lemondott tehát hivataláról s Gallneukirchenben telepedett meg, hogy elkezdje a művet, a melyhez charismaszerű hivatást érzett. Sem időt, sem fáradtságot nem kimélve addig járt-kelt, mígnem oly összeget teremtett össze, melylyel, bízva Istenben és a jövőben megvethette a gallneukirchenei diakonissa intézet alapját. Ez intézet azóta az ő bölcs vezetése alatt, ha nem is virágzott fel olyképen, hogy a németországi hasonló intézetek mellé sorakozhatnék, de mégis megerősödött s ki-

szélesedett, felkarolván a betegápoláson kívül a belmissió számos más ágát is, javára az embereknek, dicséretére az Urnak. Az ily Isten kedve szerint való férfiú látogatása nem maradhatott hatás nélkül; dús tapasztalatából merített s mindenre, még a legcsekélyebbre is kiterjeszkedő utmutatásai és tanácsai által tetemesen hozzájárult az eddig elért sikerhez. — Örvendetes tudomásul szolgált az elnöknek azon további jelentése, hogy a diakonissa-intézet javára megindított gyűjtés összesen 4411 frt 73 kr. összeget eredményezett, úgy hogy az intézet tőkéje az eddigivel együtt 6533 frt 03 kr. összegre szaporodott, — oly eredmény, mely dicsőségére válik a pozsonyi egyháznak s kezeséget nyújt a mellett, hogy a diakonissa intézet nem lesz halvaszületett gyermek. — Ugyanezen gyűlésen felolvastott a pozsonyi egyház és a gallneukirchenei diakonissa-intézet elnöksége közt 3 évre kötendő szerződés javaslata, mely azóta a pozsonyi egyház közgyűlése által elfogadtatott, s melynek értelmében a gallneukirchenei diakonissa intézet elnöksége a pozsonyi egyháznak két diakonissát enged át, a miért viszont a pozsonyi egyház évenként 350 frt fizetésére kötelezi magát. (Ezen szerződés szövegét következő számunkban egész terjedelmében közölni fogjuk.) Végül jelentetett a gyűlésen, hogy a pozsonyi egyház volt lelkészének, Geiernek fia, ki mint mérnök Angolországba költözöködött volt ki, de ott pályát változtatott s lelkész lett, Pozsonyba érkezik s itt f. hó 15-én és 16-án a Dubsky-féle helyiségben a diakonissa intézet tőkéjének gyarapítására ködképek bemutatásával előadást fog tartani. Az előadás iránt nagy érdeklődés mutatkozik s így remélhető, hogy az anyagi siker nem fog elmaradni. Szóval a kezdet nehézségei le vannak győzve s a pozsonyi diakonissa intézet megalapítottnak tekinthető. Nincs ugyan elérve minden, de le van rakva a szilárd alap, a melyen bizton tovaépíthetni. Az alatt a 3 év alatt, míg a szerződés tart, bizonyára sikerül majd magyarhoni hajadonokból és özvegyekből az evangyélium szellemétől eltöltött s dolgukat értő diakonissákat nevelni a pozsonyi egyház s esetleg más egyházak szükséglete számára. Remélhető az is, hogy rövid időn a diakonissa intézet követve a külföldi intézetek példáját, a betegek ápolásán kívül a belmissió egyéb tereire is ki fog terjeszkedni, annyival is inkább, mivel a pozsonyi egyházban e részben is elő van készítve a talaj. De ezen nagyobb sikernek lényeges feltétele, hogy az a buzgalom, melyet a pozsonyi egyház tagjai eddig is tanusítottak, ezentúl is megmaradjon, s hogy a pozsonyi egyház áldozatkészségéhez az egyetemes egyház áldozatkészsége is járuljon.

*

A vasi-közép egyházmegyéből. Rupperecht Tassiló úr, városhodászi nagybirtokos, a mult évben tartott esperességi közgyűlésen a „Rendszer értelmében,“ azaz azon 6 év leteltével, mely időközre itt Dunántúl az egyházmegyei elnökségek megválasztatni szoktak, az esperességi felügyelői tisztról lemondván, a vasi közép egyházmegye közgyűlése az új választást elrendelte.

Mind a 14 gyülekezet jogérvényes szavazatával ismét azon buzgó hitrokonunkat ültette a felügyelői székbe, a ki az elmúlt hat évben bölcs és tapintatos kormányzása,

kedves modora és áldozatai által a terjedelmes egyházmegye szeretetét s tiszteletét kiérdemelte.

A mult május hó 20-án az esperes vezetése mellett egy 8 tagu küldöttség kereste fel az újra megválasztott felügyelőt kies fekvésű s vendégszerető házában, hogy a szavazatbontó bizottság jegyzőkönyvét bemutatván, Rupperecht Tassiló felügyelő urat felkérje, tartsa meg továbbra is a felügyelői tisztelet; mert tekintettel a küszöbön levő zsinatra s e zsinaton hozandó törvények végrehajtására, kétszeresen szüksége van az egyháznak kipróbált vezérekre, a kikben a buzgóság bölcsességgel s tapintatossággal párosult.

A felügyelő úr meghatottan fogadta az üdvözlő beszédet, hálásan az újból feléje irányult bizodalmat és szolgálatait az egyháznak továbbra is felajánlotta.

A társaság egy élvezetes napot töltött a felügyelő úr házában, élénken társalogva az egyházi s megyei napi kérdésekről s gyönyörködve a kies vidék tavaszi pompájában s a felügyelő úr rendezett gazdaságában, szép kertjében. Estefelé hazautaztunk egy szép emlékekkel gazdagabban.

Ugyanezen alkalommal megállapodás történt az iránt is, hogy az egyházmegyei elnökség az idei közgyűlést a lehető legkésőbbre halassa el. Mert költségkimelés tekintetéből kívánatos, hogy ugyan ezen egyházmegyei közgyűlésben bontassanak fel a zsinati képviselőkre még ezután bekívánandó s beadandó szavazatok, és hogy a mennyire tőlünk függ, ne kelljen gyülekezeteink képviselőit két esperességi gyűlésre elfárasztani. Az esperességi közgyűlés határnapja ennél fogva július 22-ére tűzetett ki, július 21-én d. u. tartatván meg szokás szerint az iskolai bizottság ülése s a szükséghez képest a gyűlési előértekezlet.

A koltai gyülekezetben Káldy Mihály lelkész elhalálózása következtében megürült lelkészi állomásra közfelkiáltással Nagy György eddigi segédlelkész választott meg — még márczius 1-én. A beigtatás azonban a püspök úr tudtával s beleegyezésével elhalasztatott; részint mivel az elhunyt lelkész özvegyének május elejéig biztosítva volt a lakás a paplakban és a gyülekezet ildomtalannak tartotta lelkészigtatási örömnepet rendezni, míg az özvegy papné férje elhunytá felett a paplakban kesereg, részint mivel a templom belsejében nagyobb javítást eszközöltetett a gyülekezet. — Junius 7-én virradt fel a lelkészigtatás örömnapja. Már reggel 8 órakor hullámzott az ünneplők nagy serege a templom felé vezető utcán és sorakoztak a tűzoltók. 10 órakor történt a beharangozás s az ünneplőket a zászló-diszben pompázó templomnál diadalkapu várta. Ott láttuk a vendégek közt az esperesen kívül az egyházmegyei felügyelőt, a szomszéd gyülekezetek lelkészeit s több híveit, a járás főszolgabíróját stb. — Az esperes beavató beszédében kiindulva abból, hogy a lelkészválasztásnál egy akarattal valának mindnyájan, intette az új pástort s a nyáját, hogy maradjanak ennek utána is egy akarattal együtt a lelki építés s lelki épülés üdvös dolgában és a Sion külső falainak építésében. A beigtatott lelkész a meghatottság hangján tartotta bekiöntőjét és a szívből fakadt szó megtalálta útját a szívekhez. A beigtatást Zathureczky Géza úr vendégszerető házában lakoma követte, melyen a házi úr által meghívott

szép vendégkoszoru vett részt s víg hangulatban volt együtt estefeléig, a tósztok lánczolatával éltetve a házi gazdát, az új lelkészt, a gyülekezetet és többeket. Teljék sokáig öröme a gyülekezetnek a megválasztott lelkészben s legyen állandó a kölcsönös megelegedés!

r. l.

VEGYESEK.

— **Lapunk érdekében!** Fél- és negyedéves előfizetőinket, előfizetéseik megújítására, — a hátrálékosokat tartozásaik lerovására kérjük.

Egyházi testületeink tehát esperességeink és egyházkerületeink főtiszteletű és nagytiszteletű előjáróit tisztelettel kérjük, kegyeskedjenek úgy intézkedni, hogy a megtartott közgyűlésekről, lelkészi, tanítói értekezletekről gyors és kimerítő tudósításokat nyerhessünk. — Kérjük ezt nemcsak a lap, hanem evang. közönségünk és közegyházunk érdekében. — Hogy e tekintetben a közvárákozásnak megfelelhessünk, a testvérek szives és ügybuzgó támogatására számítunk.

Szerkesztő.

— **Köszönet nyilvánítás.** Alólirottak kedves kötelességüknek ismerik: mindazon nemes prot. egyházak és Nt. lelkész uraknak, kik a váci ev. egyház anyagi terheinek megkönnyítése céljából megküldött „Rajzok a magyar protestantismus történetéből“ című könyvet megtartani szivesek voltak hálás köszönetüket nyilvánítani, — azokat pedig, kik e könyvet megtartani nem hajlandók, annak mielőbb visszaküldésére felkérni. Vác, 1891. június hó 3-án. *Ursziny Arnold*, h. egyh. felügyelő. *Tornyos Pál*, ev. lelkész.

— **Szives kérelem.** Megvételre keresem a Prot. Egyházi és Iskolai Lapnak 1881-ig bezárólag terjedő 24 évi folyamait kötve vagy kötetlenül. A szives ajánlatokat sürgősen kérem Eperjesre, mivel leginkább egyházirod. viszonyainkat felőrlő egyik nagyobb külföldi tanulmányomhoz nevezett évfolyamokra elkerülhetlenül szükségem van. Hiányos évfolyamokra természetesen nem reflektálhatok. — Eperjes, 1891. június 8-án. Dr. *Szlávik Mátyas*, theol. tanár.

— **Az Ev. Egyházigogtan** előfizetőinek szolgáljon szives tudomásul, hogy a nevezett mű 5. füzeté immár megjelent s a jövő hét folyamán szét fog küldetni: A nevezett műre újabban fizettek: Nt. Laucsek János esperes úr Vadosfa 3 frt, Tek. Varga Mihály gymn. igazg. úr Besztercebánya 4 frt 50 kr., T. Valások János theologus úr Erlangen 2 frt 08 kr.

— **Nagyszombati egyházunkban** a 100 éves jubileum két vasárnap ünnepeltetett. A mely alkalomból a lelkész négy jubileumi beszédet mondott. Április 26-án tartottuk a jubileumot a német hivekkel két (német és magyar) beszéddel. Május 3-án az itt állomásozó magyar katonasággal és aztán a tót nyelvű hivekkel. A jubileumi offerorium 22 frt 94 krt., a „Leopoldianum“-ra eszközölt külön gyűjtés pedig 86 frtot tett ki. A gyűjtés a pozs. theol. tanárok fizetési alapjának szaporítására elrendelt gyűjtéssel együttesen eszközöltetett, s ez utóbbi célra a gyűjtés $\frac{1}{4}$ része fordított. A gyűjtés még tovább foly. A vallásos lelkesedés és áldozatkészség e munkájára a koszorút „nőgyeletünk“ tette fel, a mely a Leopoldianumra 10 frtot szavazott meg. Ugyancsak a nőgyelet a pozs. diakonissa intézetre 25 frtot ajánlott. Adja Isten, hogy mind a két szent cél — a szeretet talajában nagyra virágozzék! (—s.)

— **A szarvasi ág. hitv. ev. főgymnasiumban** és a vele kapcsolatos fitanítóképző-intézetben az évről évről vizsgálatok f. hó 11-én kezdődtek és eltartanak június 18-áig. Az érettségi szóbeli vizsgálatok f. hó 22—24 napjain tartatnak meg. Az osztályvizsgák befejezése után június 19-én este 8 órakor a gymnasium dísztermében a zeneintézet felszerelésére, belépti-díj mellett, egy hangverseny lesz, melynek programja következő: 1. A tanulói dalkar elzeng több műdalt. 2. Szavalnak: Urszinyi János, Szeremley Mihály VIII. oszt. 3. Zongorán játszanak: Morava Géza VIII., és Sztraka Ernő VII. oszt. 4. Hegedűn, zongorán játszanak Krámer Gusztáv VII., Laukó Dezső VIII., utóbb gordonkán Salacz Aladár VII. és Laukó Dezső VIII. 5. Tanulói dalkar elzeng népdalféleket. 6. Szavallanak: Zitikovszky Béla VII. és Fuhrherr Béla VIII. oszt. 7. Zongorán játszanak: Oláh Antal és Laukó Dezső VIII. oszt. 8. Tanulók zenekara játszik táncdarabokat. 9. Tanulói dalkar befejezésül elzeng induló-féleket.

— **Toldozás, vagy reform** írta Bartha Béla, jog- és államtudor, akad. jogtanár. Eperjes, 1891. Révai Samu. Ára 40 kr. A két ív terjedelmű röpirat a jogi szakoktatás égetővé vált reformjaira akarja a társadalom és törvényhozás figyelmét felhívni a következő figyelemre méltó javaslatokat teszi, a jog- és államtudományok alapvető elemeit is föl kell venni a középiskolai oktatás körébe, mint más tudományokkal történt, a jogi szakoktatás és a gymnasium közt nincs átmenet, ez ür áthidalandó; a gyakorlati szakképzést, a jogakadémiákból alakítandó jogi szakiskolákra, a tudományos képzést a teljes tanszabadság elve alapján szervezendő joggyetemre kell bízni, mely utóbbira csak a szakiskola elvégzése után léphetne a munkára és a szabadság helyes használatára nevelt ifjuság; követeli a kötelező doktorátus eltörlését és a tudományos doktorátus visszaállítását. — A mostani szigorlatokat szó- és írásbeli államvizsgálatok helyettesítsék, melyek a szervezendő jogi szakiskolákon, vagy a mostani rendszer megmaradása esetén, egyetemeken, jogakadémiákon egyaránt letehetők legyenek; az 1889. XXVI. t.-cz. által az önkéntes joghallgatóknak a szaktanulmányok kárával nyújtott kedvezmény mellőzendő; a III. évfolyam végére, legalább fakultatíve államvizsgálat helyezendő. — Végül elengedhetetlennek tartja a szerző, hogy elvégre a felső oktatás ügye is törvényhozásilag szabályoztassék.

PÁLYÁZATOK.

Pinkafő anyához csatolt **Buglóc-Szépúr** (Vasm.) iskolaköztség tanítót keres.

J a v a d a l o m: szabad lakás (2 szoba, konyha stb.); készpénzfizetés: 80 frt; kert, rét, szántóföld használata, szolgálmányok, 8 öl tűzifa, természetmények, tandíjak és stolarék átlagos értéke összesen: 150 frt.

M e g k i v á n t a t i k a német s magyar nyelv ismerete. Folyamodványok kellőleg felszerelve alólirotthoz intézendők.

P i n k a f ő, 1891. június 9.

Stráner Vilmos,
ev. lelkész.

Hodrusbánya (Hontm.) ág. hitv. ev. gyülekezete megürült kántor-tanítói állomását betölteni óhajtván hat osztályu osztatlan elemi iskolájába oly okleveles tanítót keres, ki a tót és magyar nyelvet tökéletesen birja; sza-

bályosan orgonálni képes és kifogástalan vallásos és erkölcsi magaviseletéről jó bizonyítványokat felmutathat.

J a v a d a l m a: jó karban levő szabad lakás, 37 köbm. tüzi fa, két zöldséges kert élvezete, 279 frt fixum, 120 frt 04 kr. mellékjövedelem, tehát összesen több mint 400 frt.

Az ajánlkozók bizonyítványait f. évi július 20-ig az alólírt lelkészi hivatalhoz küldjék be.

Hodrusbánya, postahely, 1891. jun. 10-én.

Heesó Pál,

ág. hitv. ev. lelkész, iskolaszéki elnök.

— **A körmöczbányai ág. h. ev. gyülekezet** megújítja ezennel az ezen lap 8., 9. és 10-ik számában közzétett pályázatot segédlelkészi-hittanári állomására, melyet különösen a most akár a hazai intézetekből kikerülő, akár külföldről hazakészülő lelkész-növendékek illetőleg lelkészjelöltek figyelmébe ajánlok.

A kellőleg felszerelt jelentkezések jun. 30-ig a lelkészi hivatalhoz czimzendők.

Körmöczbányán 1891. máj. 31.

Raab Károly,
lelkész-esperes.

A selmeczbányai ág. hitv. ev. egyház lelkésze, egy a tót és magyar nyelvben — s ha lehetséges a németben is jártas káplánt keres.

Évi javadalom: 120 frt o. é. szabad lakás és teljes ellátás.

A folyamodmányok alólírotthoz küldendők.

Selmeczbanája (Hontmegye) 1891. máj. 21.

Hrencsik Károly,
ev. lelkész.

Az eperjesi ev. ker. collegiumnak államilag segélyezett főgymnasiuma részéről ezennel pályázat hirdettetik egy tanári állomásra, melylyel főképen a történelem tanítása van egybekötve; előnyben részesülnek a választásnál azon pályázók, kik a magyar nyelv és irodalomból is birnak képesítéssel. A megválasztott köteles lesz heti 20, szükség esetében 22 órában tanítani. A választás két évi próba időre történik azon kijelentéssel, hogy a választott ezen két év elmúltával, sikeres működés esetén állandósíttatni fog. — A díjazás próba idő alatt évi 800 frtnyi fizetés és 100 frtnyi lakbér; állandósítás után pedig évi 1000 frtnyi fizetés, 200 frtnyi lakbér és 50 frtnyi 10 éves korpótlék.

Okleveles pályázók hiánya esetén az állás oklevéllel nem bíró tanárjelölttel fog betöltetni, azon kötelezettséggel azonban, hogy a törvénykövetelte időn belül megszerzi oklevelét.

Csak protestáns vallásuak pályázhatnak.

A kellően felszerelt kérvények f. é. június 25-keig küldendők be az eperjesi coll. főgymnasium igazgatóságához. A megválasztott állomását folyó évi szept. 1-jén köteleles elfoglalni.

Eperjesen, 1891. június hó 4-én.

Dr. Schmidt Gyula,
coll. felügyelő.

Kókai Lajos könyvkereskedése

BUDAPESTEN

IV., Károly-utca 1. sz.

A „Luther Társulat“ kiadványainak főbizománya reám ruháztatván, szives figyelmébe ajánlom, hogy a felsorolt művek általam szerezhetők meg:

Bereczky Sándor. Bibliai történetek protestáns népiskolák számára. Ára kötve 40 kr.

(Ezen tankönyv a „Luther Társulat“ pályadíját nyerte el s használata a Budapest és környékbeli iskolák számára már el is rendeltetett. Mind tartalma és kiállításánál fogva (20 szép képpel) minden eddigi bibliát felül mul. Érdeklődő egyházközségeknek bevezetés céljából szivesen szolgálok ingyen egy mutatóvány példánnyal.)

Gyurátz Ferencz. A hit oltára Imakönyv evang. számára. Ára kötve 1 frt.

Hörk József. A hős Keczer András ev. vértanu családja. Ára 25 kr.

(Szép és vonzó történeti elbeszélés, mely vallásos iránya s nemes tartalmánál fogva igen alkalmas ajándék serdültebb ifjuság és a nép számára.)

Sántha Károly. Buzgóság könyve. Zsebkiadásu imakönyv, különösen hölgyek számára alkalmas. Vászonnkötésben 2 frt.

Ugyanaz vászon kötésben arany metszéssel és tokkal 2 frt. 60 kr.

Ugyanaz fekete bőr kötésben arany metszéssel tokkal 3 frt.

Ugyanaz chagrin bőr kötésben arany metszéssel csattal és tokkal 4 frt.

Ugyanaz diszes chagrin bőrkötésben arany metszéssel csattal és tokkal 6 frt.

Szeberényi Gusztáv. Luther Márton élete 40 kr. (Serdültebb ifjuság és a nép számára alkalmas ajándék.)

Továbbá tulajdonomba ment át:

Énekes-könyv. Ágost. evangyelmi hivek számára. *Békés-Csabai* kiadás. Ötödik kiadás. Ára füzve 1 frt. kötve tokban 1 frt. 20 kr.

Ugyancsak nálam kapható:

Hit, remény és szeretet. Keresztyén halotti énekek és imádságok. Temetkezési teendőkkal és szentírási lelkékkel ellátva. ág. hitv. evangyelmiai számára. Irta és gyűjtötte *Elefant Mihály.* Harmadik kiadás. Ára füzve 60 kr. vászon kötésben 70 kr.

Öt forintot meghaladó utánvételes rendelések bérmentve küldetnek. Nagyobb rendeléseknél bármelyik könyvből 10 példányra egy ingyen példányt adok

Figyelembe ajánlom még a *protestáns egyház irodalomról* megjelent legújabb árjegyzékemet a melyet kívánatra ingyen és bérmentve küldök meg.

Tisztelettel

Kókai Lajos

könyvárus.